

MYÖS SUOMEN TULISI SELVITTÄÄ MAHDOLLISUUDET OTTAA TÄYSIMÄÄRÄISESTI KÄYTTÖÖN VESIPUITEDIREKTIIVIN MAHDOLLISTAMAT JOUSTOT

- Vesipuitedirektiivi (2000/60/EY, ”VPD”) ja siihen perustuvat vesienhoitosuunnitelmat ja vesienhoidon ympäristötavoitteet oli alun perin tarkoitettu lähinnä ohjaamaan vesienhoidon suunnittelua.
- Oikeustila kuitenkin muuttui Weser-tuomioin (C-461/13) perusteella, jonka mukaan 1) jäsenvaltio ei saa myöntää lupaa hankkeelle, joka heikentää pintavesimuodostuman tilaa tai vaarantaa sen ympäristötavoitteen saavuttamisen, ja 2) pintavesimuodostuman tilan heikkenemistä on jo yhden laadullisen tekijän tilan huonontuminen.
- Tämä yhdistettynä usein vajavaisin tiedoin tehtyjen vesimuodostumien luokitusten kanssa on aiheuttanut laajamittaisia haasteita koko Euroopassa ja merkittävällä tavalla vaikeuttanut monien hankkeiden toteutusta.
- Esimerkiksi Ruotsissa tähän on reagoitu 1.1.2019 voimaan astuneella lainsäädäntöpaketilla, jonka yhtenä elementtinä on se, että Ruotsi täysimääräisesti hyödyntää vesipuitedirektiivin mahdollistamat ympäristötavoitteisiin ja niiden saavuttamiseen liittyvät joustot.
- Myös Suomen olisi hyvä selvittää mahdollisuudet ottaa käyttöön vesipuitedirektiivin mahdollistamat joustot. Tämä voidaan toteuttaa esim. siten, että lupaprosessissa tulisi voida arvioida:
 - o Onko vesistön tila luokiteltu oikein. Tälle olisi perusteena erityisesti se, että lupaviranomaisella on yleensä käytettävissään huomattavasti monipuolisemmat tiedot vesitaloushankkeesta kuin vesienhoitosuunnitelman laativalla viranomaisella, ja lupaprosessissa voidaan myös esittää tarkempaa tietoa vesimuodostuman tilasta. On mahdollista, että tämä tarkempi tieto osoittaa vesimuodostuman tilan luokituksen virheelliseksi, ja tämä virheellinen tieto tulisi voida oikaista.
 - o Onko luokittamisessa huomioitu täysimääräisesti VPD 4(3) artiklan mahdollisuus nimetä vesimuodostuma keinotekoiseksi tai voimakkaasti muutetuksi vesimuodostumaksi, ja onko voimakkaasti muutettujen vesistöjen tilatavoitetta asetettaessa huomioitu VPD 4(3) artiklan määräykset siten, ettei tilatavoitetta saa asettaa niin, että sen saavuttamisesta aiheutuisi merkittäviä haitallisia vaikutuksia vesimuodostuman tärkeille toiminnoille, kuten vesivoiman tuotannolle.
 - o Täyttyvätkö edellytykset määräaikojen pidentämiselle VPD 4(4) artiklan mukaisesti tai täyttyvätkö edellytykset vähemmän vaativien ympäristötavoitteet asettamiseksi VPD 4(5) artiklan mukaisesti.
 - o Täyttyvätkö hankkeen kohdalla VPD 4(7) artiklan edellytykset ympäristötavoitteesta poikkeamiseen merkittävän hankkeen takia. Lupaprosessin arvioinnin lopputulos tulisi ottaa huomioon täysimääräisesti siten, että esim. uudelle hankkeelle voidaan myöntää lupa, jos VPD 4(7) artiklan edellytykset täyttyvät vesimuodostuman kohdalla. Mikäli edellytykset täyttyvät, tulisi vesienhoitosuunnitelmaa muuttaa vastaavasti
 - o Lisäksi vesienhoitolain (1299/2004) tarkistamista tulisi harkita siten, että VPD:n edellä mainittujen joustojen käyttöä tulisi aina arvioida vesienhoitosuunnitelmia laadittaessa.

Vesilain 3 luvun 4 b §. Vesienhoidon ympäristötavoitteet lupaharkinnassa.

Lupaviranomainen arvioi lupapäätöksen yhteydessä viran puolesta kyseessä olevan vesimuodostuman tilaluokituksen oikeellisuuden, mukaan lukien sen, onko luokittamisessa huomioitu täysimääräisesti vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain (1299/2004) 22 §:ssä tarkoitettut keinotekoiseksi tai voimakkaasti muutetuksi vesimuodostumaksi nimeämisen edellytykset. Mikäli lupaviranomainen päätyy arvioinnissaan siihen, että vesimuodostuma tulisi nimetä keinotekoiseksi tai voimakkaasti muutetuksi tai, että vesimuodostuman luokitusta tulisi tarkistaa, tulee lupa hankkeelle myöntää lupaviranomaisen ajantasaiseksi katsoman nimeämisen ja luokituksen mukaisesti.

Lupaviranomainen arvioi lupapäätöksen yhteydessä viran puolesta, täyttyvätkö hankkeen kohdalla vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain (1299/2004) 25 §:n mukaiset määräaikojen pidentämisen edellytykset tai 23 §:ssä tarkoitettut edellytykset ympäristötavoitteesta poikkeamiseen. Mikäli edellytykset täyttyvät, tulee lupa hankkeelle myöntää tämän mukaisesti.

Lupaviranomainen arvioi lupapäätöksen yhteydessä viran puolesta, täyttyvätkö hankkeen kohdalla vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain (1299/2004) 24 §:ssä tarkoitettut edellytykset lievempien ympäristötavoitteiden asettamiselle. Mikäli edellytykset täyttyvät, tulee lupa hankkeelle myöntää tämän mukaisesti.

Vesienhoitolaki (1299/2004)

22 §. Keinotekoiset ja voimakkaasti muutetut vesimuodostumat.

Rakentamalla tai muutoin fyysisesti muutettu vesimuodostuma ~~voidaan~~ **tulee** vesienhoitosuunnitelmassa nimetä keinotekoiseksi tai voimakkaasti muutetuksi, jos hyvän ekologisen tilan saavuttamiseksi tarpeellisista hydrologis-morfologisten ominaisuuksien muutoksista aiheutuu merkittäviä haitallisia vaikutuksia ympäristölle tai seuraaville toiminoille:

- 1) vesiliikenne tai satamatoiminta;
- 2) vesien virkistyskäyttö;
- 3) veden hankinta tai vesivoiman tuotanto;
- 4) vesistön säännöstely, tulvariskien hallinta tai maankuivatus; tai
- 5) muut vastaavat, kestävän kehityksen mukaiset ihmisen toiminnot.

Edellytyksenä on lisäksi, ettei vesimuodostuman keinotekoisista tai muutetuista ominaispiirteistä johtuvaa hyötyä voida teknisten tai taloudellisten syiden vuoksi kohtuudella saavuttaa muilla ympäristön kannalta merkittävästi paremmilla keinoilla.

Vesienhoitosuunnitelmassa on esitettävä tässä pykälässä tarkoitettulle vesimuodostumalle erikseen ympäristötavoitteet.

23 §. Ympäristötavoitteista poikkeaminen uuden merkittävän hankkeen vuoksi.

Jos uusi merkittävä hanke muuttaa fyysisesti vesimuodostumaa siten, ettei pintaveden hyvää ekologista tilaa tai pohjaveden hyvää tilaa voida saavuttaa, edellä 21 §:ssä tarkoitetuista ympäristötavoitteista ~~voidaan~~ **tulee** poiketa edellyttäen, että:

- 1) hanke on yleisen edun kannalta erittäin tärkeä ~~ja~~ **tai** se edistää merkittävästi kestävä kehitystä, ihmisten terveyttä tai ihmisten turvallisuutta;
- 2) haittojen ehkäisemiseksi on ryhdytty kaikkiin käytettävissä oleviin toimenpiteisiin;
- 3) tavoiteltaviin hyötyihin ei päästä muilla teknisesti ja taloudellisesti kohtuullisilla ja ympäristön kannalta merkittävästi paremmilla keinoilla kuin vesimuodostuman muuttamisella.

Pintavesimuodostuman tilan heikkenemistä erinomaisesta hyvään ei pidetä ympäristötavoitteiden vastaisena, jos tilan heikkenemisen aiheuttaa uusi merkittävä, kestävän kehityksen mukainen hanke ja jos 1 momentin 1–3 kohtaa vastaavat edellytykset täyttyvät.

Vesienhoitosuunnitelmassa on esitettävä selvitys 1 momentin mukaisten edellytysten toteutumisesta sekä selvitys hankkeen aiheuttamista muutoksista vesimuodostumassa ja sen tilassa.

24 §. Ympäristötavoitteiden lieventäminen.

Vesienhoitosuunnitelmassa ~~voidaan~~ **tulee** asettaa 21 §:ssä säädettyä lievempiä ympäristötavoitteita, jos vesimuodostuma on selvitysten mukaan ihmisen toiminnan siten muuttama tai sen luonnonolot ovat sellaiset, että ne estävät vaativampien tavoitteiden saavuttamisen, tai ympäristötavoitteiden saavuttamisen edellyttäminen on teknisten tai taloudellisten syiden vuoksi kohtuutonta.

Edellytyksenä on lisäksi, että:

- 1) vesien käytöstä tai kuormituksesta aiheutuvia hyötyjä ei voida saavuttaa muilla ympäristön kannalta merkittävästi paremmilla keinoilla;*
- 2) toimintojen haittoja ei voida vähentää ilman kohtuuttomia kustannuksia;*
- 3) saavutetaan paras mahdollinen pintavesimuodostumien tila ottaen huomioon vaikutukset, joita ei ihmisen toiminnan tai pilaantumisen luonteen vuoksi ole kohtuudella voitu välttää;*
- 4) muutokset pohjaveden hyvään tilaan verrattuna jäävät mahdollisimman vähäisiksi eikä näitä vaikutuksia ole mahdollista kohtuudella välttää ottaen huomioon ihmisten toiminta ja pilaantumisen luonne; ja*
- 5) vesimuodostuman tila ei heikkene.*

25 §. Tavoitteiden saavuttaminen vaiheittain.

Vesienhoitosuunnitelmassa ~~voidaan~~ tulee pidentää 21 §:ssä asetettuja määräaikoja, jos ympäristötavoitteiden saavuttaminen on mahdollista ainoastaan vaiheittain.

Edellytyksenä määräajan pidentämiselle on, että:

- 1) vesimuodostuman tilan parantaminen vesienhoitosuunnitelmakauden aikana on teknisesti tai taloudellisesti kohtuutonta tai luonnonolosuhteiden vuoksi ylivoimaista; ja*
- 2) vesimuodostuman tila ei edelleen huonone.*

Määräaikaa voidaan pidentää yhteensä enintään kahdella vesienhoitosuunnitelmakaudella.